

İTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

HAFTALIK
EKONOMİ BÜLTENİ
09 ARALIK 2024

Ekonomide Son Geliřmeler

- 03** OECD: EKONOMİK GÖRÜNÜM RAPORU
- 05** OECD: GENÇLİK POLİTİKASI REHBERİ
- 06** KÜLTÜR EKONOMİSİ İSTATİSTİKLERİ
- 07** EĞİTİM HARCAMALARI İSTATİSTİKLERİ
- 09** SAĞLIK HARCAMALARI İSTATİSTİKLERİ
- 10** ÇEVRE KORUMA HARCAMA İSTATİSTİKLERİ
- 11** TÜİK ENFLASYON
- 14** İTO ENFLASYON
- 16** İSO TÜRKİYE İMALAT PMI
- 18** MÜSİAD SAMEKS

“2025 ve 2026 için İstikrarlı Bir Küresel Büyüme Bekleniyor”

“Belirsiz Zamanlarda Dayanıklılık” başlığıyla yayımlanan Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü’nün (OECD) Aralık 2024 Ekonomik Görünüm Raporu’na göre küresel ekonomi önümüzdeki iki yıl boyunca benzer oranlarda bir büyüme performansı sergileyecek. 2024 yılında %3,2 tahmin edilirken 2025 ve 2026 yıllarında ise %3,3 oranında büyüme öngörülüyor. Enflasyonun düşmesi ve faiz oranlarında indirimlere gidilmesi yanında istihdam artışının da bu büyümeye katkı vereceği düşünülüyor. Bunlarla birlikte OECD, artan korumacılık eğilimlerinin küresel ticaretin toparlanmasını engelleyebileceği ve tedarik zincirlerini bozarak büyümeyi olumsuz etkileyebileceği konusunda da uyarıyor.

Bölgesel bazda, ABD ekonomisinin tüketici harcamalarındaki yavaşlama nedeniyle 2024'te %2,8'den 2026'da %2,1'e düşmesi bekleniyor. Çin'de ise büyümenin yüksek hanehalkı tasarrufları nedeniyle 2024'te %4,9'dan 2026'da %4,4'e gerileyeceği tahmin ediliyor. Euro Bölgesi'nde ise yatırımlar ve sıkı işgücü piyasalarının desteğiyle büyümenin 2024'te %0,8'den 2026'da %1,5'e yükselmesi öngörülüyor. OECD, Türkiye için 2024 yılı büyüme tahminini %3,4'ten %3,5'e yükseltirken 2025 yılı için ise önceki raporunda %3,2 olan oranı %2,6'ya revize etti. 2026 yılı büyüme beklentisi ise %4 olarak tahmin ediliyor.

2024, 2025 ve 2026 için Gerçek GSYİH Büyüme Projeksiyonları (% , Yıllık)

	2024	2025	2026
Reel GSYİH büyümesi¹			
Dünya ²	3,2	3,3	3,3
G20 ²	3,3	3,3	3,2
OECD ²	1,7	1,9	1,9
Türkiye	3,5	2,6	4,0
ABD	2,8	2,4	2,1
Euro bölgesi	0,8	1,3	1,5
Japonya	-0,3	1,5	0,6
OECD üyesi olmayan ülkeler ²	4,4	4,4	4,3
Çin	4,9	4,7	4,4
Hindistan ³	6,8	6,9	6,8
Brezilya	3,2	2,3	1,9

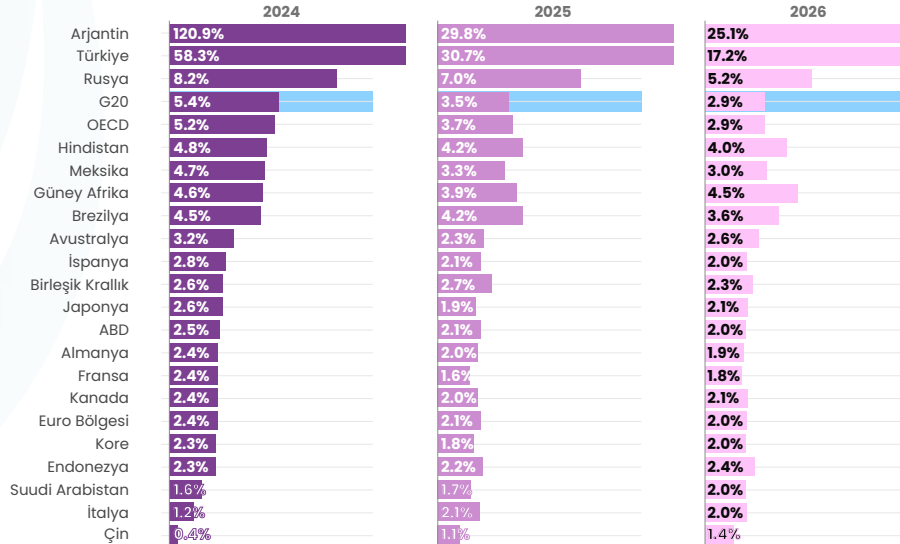
Kaynak: OECD

“Enflasyon Yavaşlıyor, Büyük Ekonomilerde Hedefe Geri Dönüş Başlıyor”

OECD'nin Ekonomik Görünüm Raporu'na göre enflasyonun küresel ölçekte düşüş eğilimini sürdürmesi bekleniyor. Özellikle gıda, enerji ve mal fiyatlarındaki gerilemeler, 2024 yılı boyunca manşet enflasyonun düşmesine katkıda bulundu. Ancak hizmet fiyat enflasyonu hâlâ dirençli bir seyir izliyor ve Eylül 2024 itibarıyla OECD ekonomilerinde ortalama %4 seviyesinde. Türkiye'de 2024 yılı için ortalama enflasyon tahmini %58,3 olarak aktarılırken 2025 yılı için %30,7 ve 2026 yılı için %17,2 olarak veriliyor.

OECD gelecek yıllara ilişkin tahminlerinde, G20 ülkelerinde tüketici fiyat endeksi bazlı yıllık enflasyonun 2025 sonu veya 2026 başında büyük ekonomilerin çoğunda hedeflenen seviyelere geri döneceğini öngörüyor. Bu durum, para politikalarının etkili bir şekilde devrede olduğuna işaret ederken hizmet fiyatlarının kontrol altına alınmasının enflasyon mücadelesinde önemli bir rol oynayacağını vurguluyor.

2024, 2025 Ve 2026 İçin Manşet Enflasyon Projeksiyonları (% Yıllık)

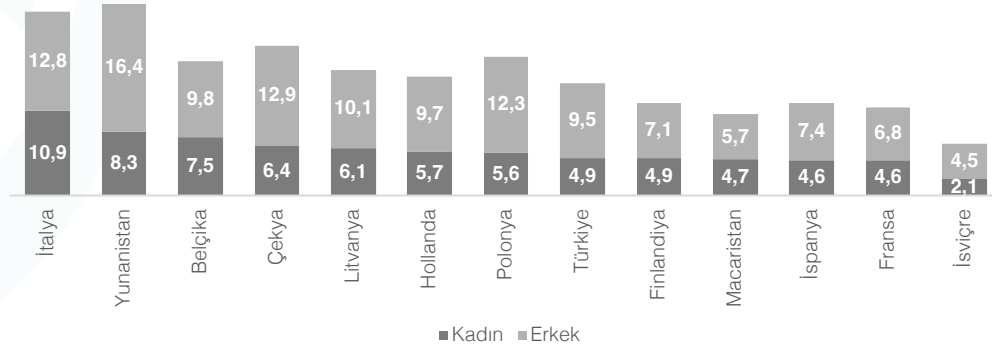
Kaynak: OECD

“Gençlere Daha İyi İş ve Girişimcilik Fırsatları İçin Tavsiyeler”

Gençlerin işgücü piyasasına daha güçlü bir şekilde entegre olabilmeleri için kapsamlı önlemler alınmasını öneren “OECD Gençlik Politikası Rehberi” başlıklı raporda özellikle savunmasız ve dezavantajlı durumdaki gençler için kaliteli istihdam sağlanması ve güvencesiz iş oranlarının azaltılması hedefleniyor. Rapor, işyerlerinin adil ve güvenli olması gerektiğine dikkat çekerken gençlerin anlamlı kariyerler inşa etmesine yardımcı olacak girişimcilik ve istihdam desteklerinin artırılması gerektiğini vurguluyor. Bunun yanı sıra girişimcilik becerileri, finansmana erişim ve ağ oluşturma konularındaki engellerin kaldırılması çağrısında bulunuyor.

OECD'nin bulgularına göre gençler yüksek girişimcilik ilgisi ve hürsına sahip olsa da çok azı yeni kurulan şirketlerde çalışıyor veya kendi işletmelerini yönetiyor. AB'de yapılan bir araştırma, gençlerin %40'a yakınının kendi işini kurmayı tercih ettiğini ancak OECD ülkelerinde bu oranın %9'da kaldığını gösteriyor. Yeni işletme yöneten gençlerin oranı ise yalnızca %5. Rapor, bu farkın finansman eksikliği, sınırlı girişimcilik eğitimi ve yetersiz desteklerle açıklanabileceğini belirtiyor. Bu bağlamda, girişimcilik eğitimlerinin artırılması, mentörlük programlarının genişletilmesi ve başlangıç finansmanına erişimin kolaylaştırılması öneriliyor. Bu adımların, gençlerin yenilikçi ve sürdürülebilir iş modelleri geliştirmelerine katkı sağlayacağı öngörülüyor.

Seçili OECD Ülkelerinde Cinsiyete Göre 20-29 Yaş Arası Girişimcilerin Toplam İstihdam İçindeki Oranı (%), 2020

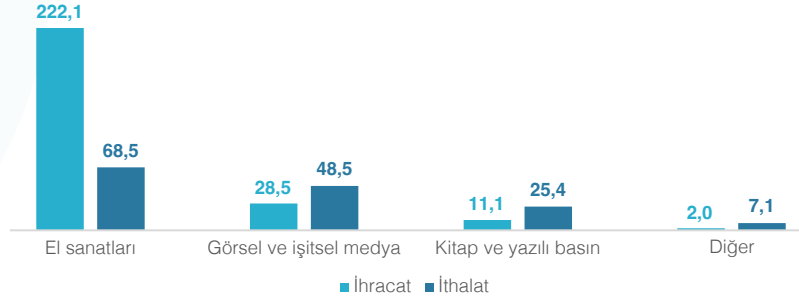
Kaynak: OECD Youth Policy Toolkit

“Kültür Harcamalarında %84,7 Artış”

Kültür harcamaları 2023 yılında 2022 yılına göre %84,7 artarak 276 milyar 338 milyon 253 bin TL oldu. Kültür harcamalarının Gayri Safi Yurt İçi Hasılaya (GSYH) oranı ise %1 olarak kaydedildi. Toplam kültür harcamaları içinde genel devlet harcamalarının payı %64,3 oranında gerçekleşti. Genel devlet kültür harcamaları önceki yıla göre %98,1 artarak 177 milyar 594 milyon 791 bin TL olurken harcamaların %67,9'u merkezi devlet bütçesinden yapıldı. Genel devlet kültür harcamalarında en yüksek pay %24,4 ile mimarlık alanındayken hane halklarının gerçekleştirdiği kültür harcamalarında veri işlem ekipmanları %22, televizyon ve ekipmanı %21, kitaplar %15 paya sahip oldu. Kültürel istihdam bir önceki yıla göre %9 artarak 743 bin kişi olarak kaydedildi.

Kültürel mal ihracatı bir önceki yıla göre %47,7 artarak 263 milyar 740 milyon 463 bin TL, kültürel mal ithalatı ise %87,5 artarak 149 milyar 553 milyon 210 bin TL seviyesinde hesaplandı. Kültürel mal ihracatının toplam mal ihracatı içindeki payı %4,3, kültürel mal ithalatının toplam mal ithalatı içindeki payı ise %1,8 olarak kaydedildi. Kültürel alanlara göre en fazla ihracat 222 milyar 115 milyon 279 bin TL ile el sanatlarında gerçekleşti.

Kültürel Alanlara Göre İhracat ve İthalat, 2023, Milyar TL

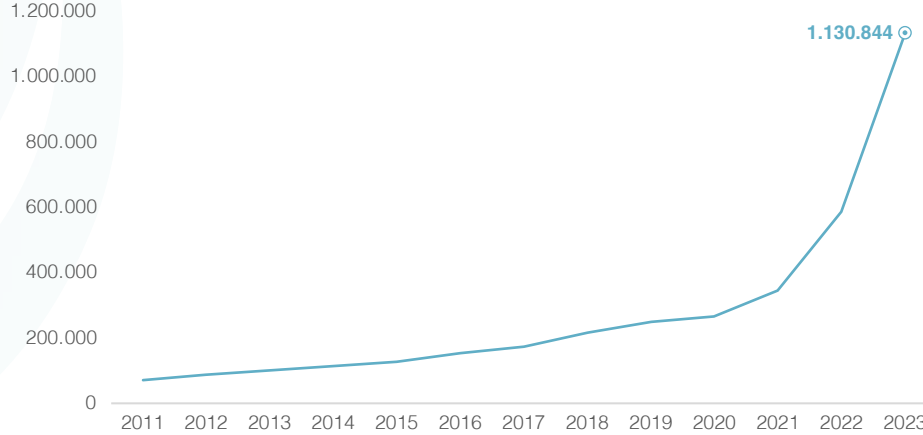
*Diğer: Görsel sanatlar, gösteri sanatları ve ortak kutlamalar, kültürel miras, arşiv ve kütüphane, mimarlık tasarım ürünleri
Kaynak: TÜİK

“2023 Yılı Eğitim Harcamaları 1 Trilyon 130 Milyar 844 Milyon TL”

Eğitim harcamaları 2023 yılında bir önceki yıla göre nominal olarak %92,5 artarak 1 trilyon 130 milyar 844 milyon TL seviyesinde gerçekleşti. Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ile enflasyon etkilerinden arındırılmış reel eğitim harcamaları ise 2023 yılında bir önceki yıla göre %25, on yıl öncesine göre %67 oranında artış gösterdi.

Eğitim harcamalarının Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) içindeki payı 2022 yılında %3,9 iken 2023 yılında %4,3 oldu. Türkiye'de 2023 yılında yapılan eğitim harcamalarının %83,5'i devlet tarafından finanse edilirken %7,9'u hanehalklarının yaptığı harcamalarla finanse edildi.

Yıllık Eğitim Harcamaları

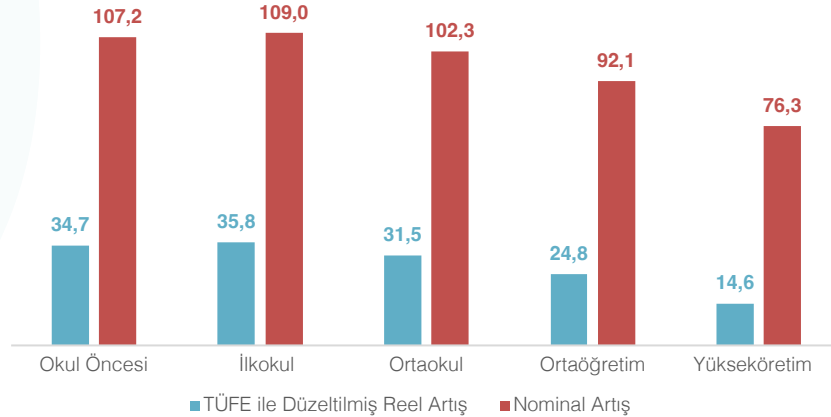

Kaynak: TÜİK

“İlkokul Eğitim Harcamalarında Reel Olarak %35,8 Artış”

2023 yılında bir önceki yıla göre eğitim harcamaları okul öncesi eğitim düzeyinde nominal bazda %107,2 artarken reel olarak %34,7 artış gösterdi. En yüksek reel artış oranı ise ilkökul harcamalarında görüldü. Nominal artış %109 oranındayken reel artış %35,8 olarak gerçekleşti. Reel artışlar ortaokul için %31,5, ortaöğretim için %24,8 ve yükseköğretim için %14,6 oranlarında hesaplandı.

Eğitim Harcamalarının Eğitim Düzeylerine Göre Artış Oranı (%), 2023

Kaynak: TÜFE

“Geçtiğimiz Yılın Sağlık Harcamalarında %105 Oranında Artış”

Toplam sağlık harcaması 2023 yılında %105 oranında artışla 1 trilyon 244 milyar 237 milyon TL'ye yükseldi. Genel devlet sağlık harcaması %108,1 artarak 964 milyar 355 milyon TL'ye ulaştı. Özel sektör sağlık harcaması ise %95,3'lük bir artış oranı ile 279 milyar 883 milyon olarak tahmin edildi. Geçtiğimiz yıl genel devlet sağlık harcamasının toplam sağlık harcamasına oranı %77,5, özel sektör sağlık harcamasının oranı ise %22,5 olarak belirlendi. Sağlık hizmeti sunucularına göre toplam sağlık harcamasında ise 2023 yılında en büyük pay %52,5 ile hastanelere aitti. Hastaneleri %20,6 ile perakende satış ve tıbbi malzeme sunanlar, %10,7 ile ayakta bakım sunanlar takip etti. Bu sıralama, önceki yıllarda olduğu gibi 2023 yılında da değişmedi.

Kişi başına düşen sağlık harcaması ise 2022 yılında 7 bin 141 TL iken 2023 yılında %104,2 artışla 14 bin 582 TL'ye yükseldi. Toplam sağlık harcamasının Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) içindeki payı 2022'de %4 iken 2023'te %4,7'ye ulaştı. Hanehalkları tarafından tedavi, ilaç ve benzeri amaçlarla yapılan cepten sağlık harcamaları ise %97,2 artışla 220 milyar 914 milyon TL'ye yükselerek toplam sağlık harcamasının %17,8'ini oluşturdu.

Sağlık Harcamalarına İlişkin Temel Göstergeler

Kurumsal Sektörler	2022	2023
Toplam sağlık harcaması (Milyon TL)	606.835	1.244.237
Kişi başına sağlık harcaması (TL)	7.141	14.582
Toplam sağlık harcamasının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı (%)	4,0	4,7
Cari sağlık harcamasının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı (%)	3,7	4,3
Genel devlet sağlık harcamasının toplam sağlık harcamasına oranı (%)	76,4	77,5
Özel sektör sağlık harcamasının toplam sağlık harcamasına oranı (%)	23,6	22,5
Hanehalkı cepten sağlık harcamasının toplam sağlık harcamasına oranı (%)	18,5	17,8

“Çevre Koruma Harcamalarında %56,8’lik Artış”

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan 2023 yılı çevre koruma harcama verilerine göre çevre koruma harcamaları bir önceki yıla kıyasla %56,8 artarak toplam 224,6 milyar TL’ye ulaştı. Sektörel dağılıma bakıldığında harcamaların %66,8’i mali ve mali olmayan şirketler, %28,1’i genel devlet ve hanehalkına hizmet eden kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, %5,1’i ise hanehalkları tarafından gerçekleştirildi.

Çevre koruma harcamalarının %63,3’ü atık yönetimi faaliyetlerine ayrılırken bu kategoriyi %14,7 ile atıksu yönetimi izledi. Dış ortam havası ve iklimin korunması ise %2,7’lik oranla çevre koruma harcamalarının en düşük payına sahip alan olarak öne çıktı.

Konularına Göre Çevre Koruma Harcamaları (%), 2023

Kurumsal Sektörlere Göre Çevre Koruma Harcamaları

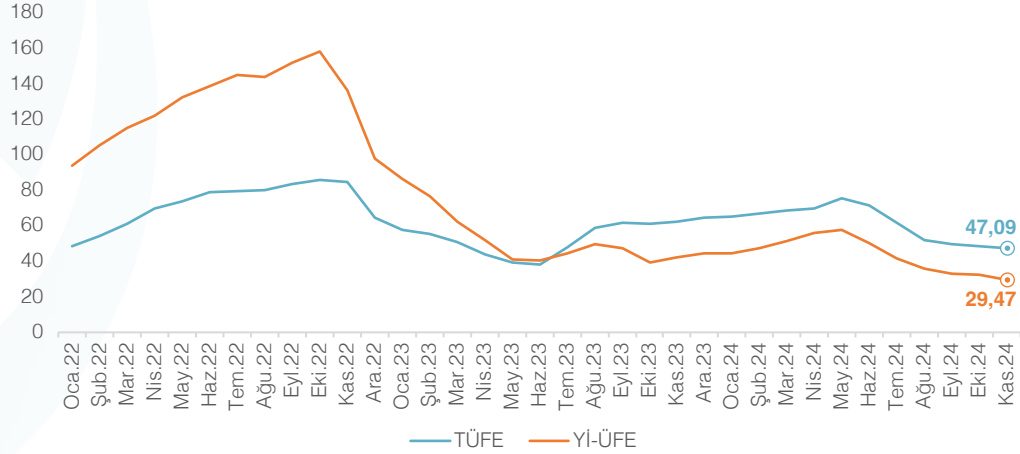
Kurumsal Sektörler	2022	2023	Pay (%)
Toplam	143.221	224.564	100
Genel devlet ve hanehalkına hizmet eden kâr amacı olmayan kuruluşlar	34.874	63.025	28,1
Mali ve mali olmayan şirketler	103.358	150.086	66,8
Hanehalkları	4.989	11.454	5,1

Kaynak: TÜİK

“TÜFE’de Yıllık %47,09 Artış”

Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) kasım ayında bir önceki aya göre %2,24, bir önceki yılın aynı ayına göre %47,09 oranında artış gösterdi. Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ise bir önceki aya göre %0,66, bir önceki yılın aynı ayına göre %29,47 oranında arttı.

TÜFE ve Yİ-ÜFE Yıllık Değişim Oranları

Kaynak: TÜİK

“Çekirdek Enflasyonda Gerilemenin İşaretleri”

Özel kapsamlı TÜFE göstergelerine göre çekirdek enflasyon kasım ayında %1,53'lük artış ile son 38 ayın en düşük aylık değişim oranını kaydetti. Mevsimlik ürünler hariç TÜFE ise aylık bazda %1,59 oranında artış gösterirken yıllık bazda %46,13 seviyesinde gerçekleşti. Çekirdek enflasyon göstergelerinde yaşanan söz konusu değişimlerin manşet enflasyona kıyasla daha düşük seviyelerde gerçekleşmesi, enflasyonun ana eğiliminde bir gerilemeye işaret ediyor. Ayrıca kasım ayında hizmet enflasyonunda kaydedilen %1,61'lik artışın, son 37 ayın en düşük aylık değişim oranı olması da enflasyon baskısının hafiflediğine dair olumlu bir gösterge olarak değerlendiriliyor.

Özel Kapsamlı TÜFE Göstergeleri ve Değişim Oranları (%), Kasım 2024

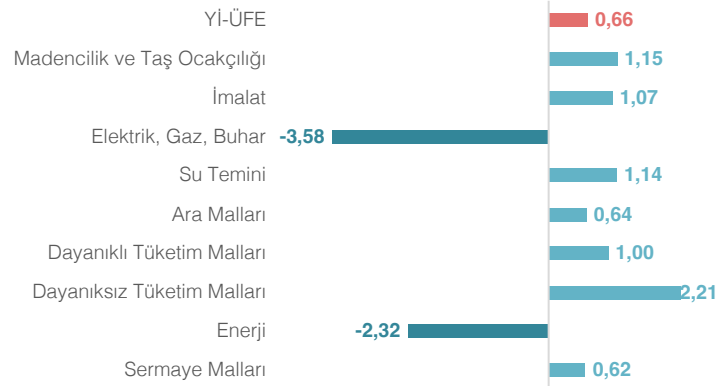
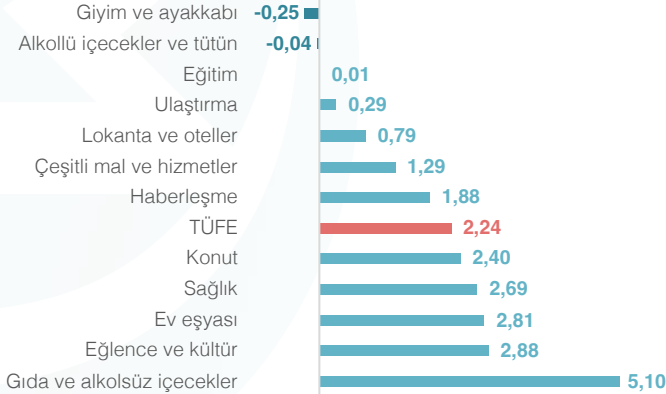
	Bir Önceki Aya Göre	Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre
TÜFE	2,24	47,09
Mevsimlik ürünler hariç TÜFE	1,59	46,13
İşlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç TÜFE	1,54	45,68
Enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içkiler ile tütün ürünleri ve altın hariç TÜFE	1,53	47,13
İşlenmemiş gıda, alkollü içecekler ve tütün ürünleri hariç TÜFE	1,43	45,71
Alkollü içecekler ve tütün hariç TÜFE	2,33	47,40
Yönetilen-yönlendirilen fiyatlar hariç TÜFE	2,50	46,37

Kaynak: TÜİK

“TÜFE’de En Yüksek Artış Gıda ve Alkolsüz İçecekler Grubunda”

TÜFE ana harcama grupları itibarıyla kasım ayında bir önceki aya göre artışın en fazla yaşandığı grup %5,1 ile gıda ve alkolsüz içecekler olarak kaydedildi. Kasım ayında azalış gösteren gruplar ise giyim ve ayakkabı ile alkollü içecekler ve tütün oldu. Sanayinin dört sektöründe aylık değişimler; imalatta %1,07, su temininde %1,14 ve madencilik ve taş ocakçılığında %1,15 oranında artış olarak gerçekleşirken elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında %3,58 oranında düşüş yaşandı.

TÜFE ve Yİ-ÜFE Aylık Değişim Oranları (%), Kasım 2024

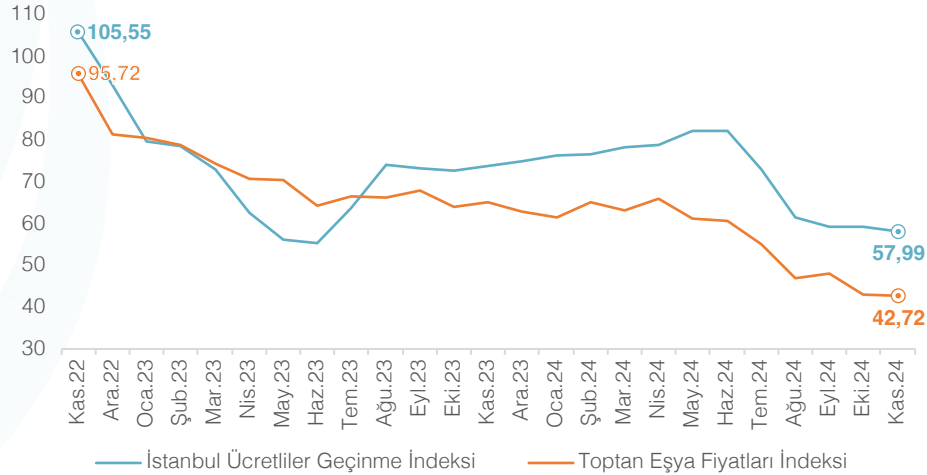

“Aylık Bazda Fiyatlarda %3,07’lik Artış”

Perakende fiyatları yansıtan İstanbul Ücretliler Geçinme İndeksi kasım ayı verileri açıklandı. Buna göre fiyatlar bir önceki aya göre %3,07, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %57,99 oranında artış gösterdi.

Toptan fiyatlarını yansıtan Toptan Eşya Fiyatları İndeksi ise bir önceki aya göre %2,68, bir önceki yılın aynı ayına göre %42,72 arttı.

İstanbul Ücretliler Geçinme İndeksi ve Toptan Eşya Fiyatları İndeksi (%)

Kaynak: İTO

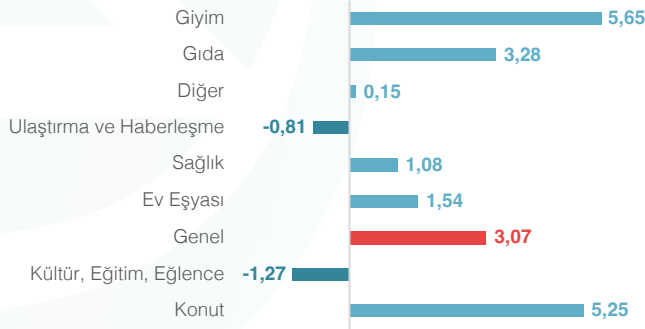
“Giyim ve Konut Gruplarında %5’in Üzerinde Artış”

İstanbul Ücretliler Geçinme İndeksi harcama gruplarına göre aylık değişim oranlarında %5,65’lik artış ile giyim grubu (kadın giyimde %14,83’lük aylık artış) ilk sırada yer aldı. Bu grubu %5,25 ile konut harcamaları grubu izledi. Kira artışlarının bu gruptaki artışı etkilediği değerlendiriliyor.

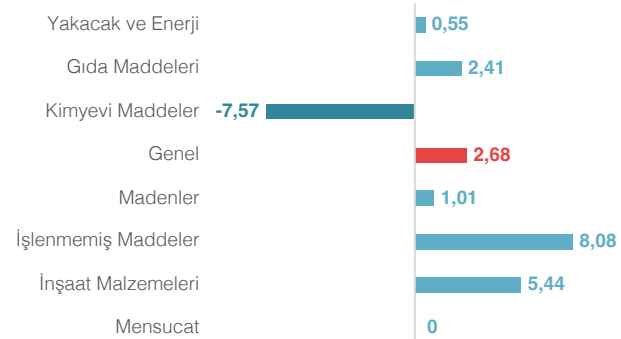
Toptan Eşya İndeksi harcama grupları içinde işlenmemiş maddeler grubunda bir önceki aya göre %8,08 oranında artış yaşandı. Bu grubu ise %5,44 ile inşaat malzemeleri izledi.

Kasım Ayında Gruplar İtibarıyla Aylık Değişim Oranları (%)

İstanbul Ücretliler Geçinme İndeksi

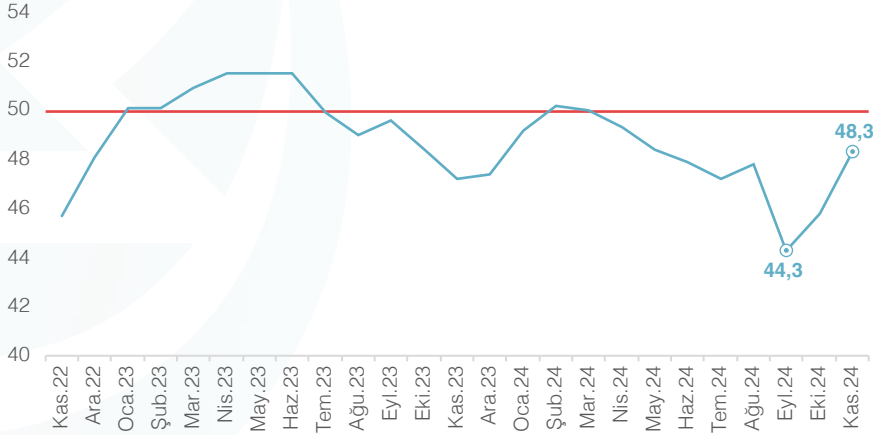
Toptan Eşya İndeksi

“Türkiye İmalat PMI Kasım Ayında 48,3 Oldu”

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat PMI kasım ayında 48,3 seviyesine yükseldi. Bir önceki aya göre 2,5 puan artış gösteren endeks, imalat sanayisinde iyileşmeler olduğuna dair sinyaller veriyor. Kasım ayında üretim ve yeni siparişlerdeki düşüş hız keserken istihdam yeniden büyümeye geçti.

Türkiye İmalat PMI

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat PMI

“

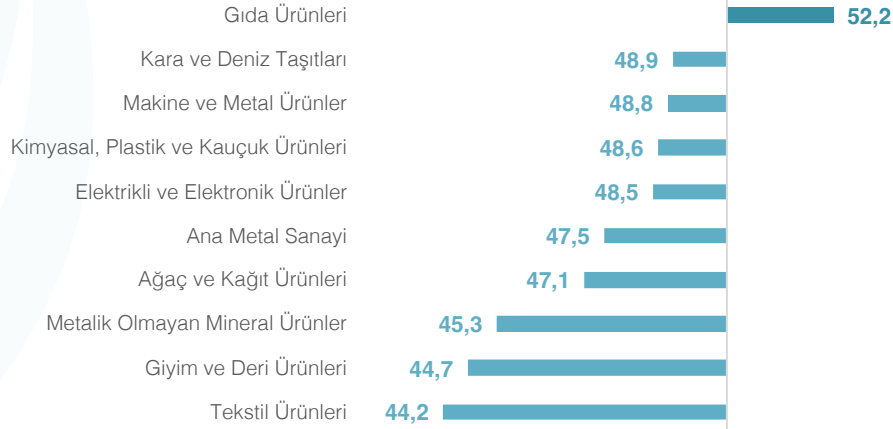
İSO Türkiye İmalat PMI, imalat sanayinin kaydettiği performansı sergilemek amacıyla tasarlanmış bileşik bir performans göstergesidir. 50 değerinin üzerinde ölçülen tüm rakamlar sektörde iyileşmeye işaret etmektedir.

”

“Üretim Gıda Ürünleri Hariç Tüm Sektörlerde Yavaşladı”

Kasım ayı Türkiye Sektörel PMI raporuna göre yeni siparişler sadece gıda ürünleri sektöründe artış gösterdi. Diğer sektörlerde ise yeni siparişlerde önceki aylara göre daha ılımlı düşüşler kaydedildi. Bu süreçte enflasyonist baskıların azalması firmalar açısından pozitif bir gelişme olarak değerlendiriliyor.

Türkiye Sektörel PMI Anketi, Kasım 2024

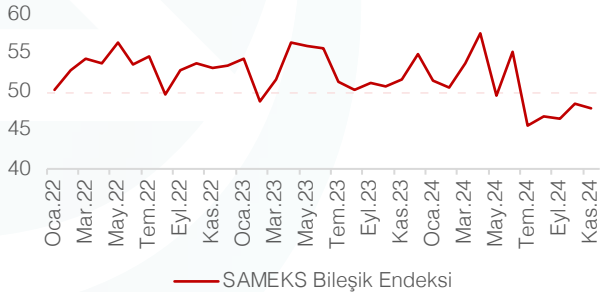
Kaynak: İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat PMI

“Reel Sektörde Üst Üste Beşinci Ayda Daralma”

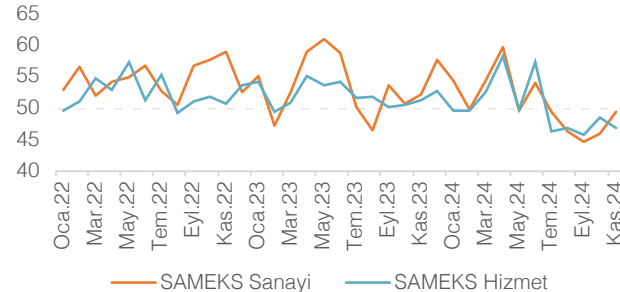
Kasım ayında SAMEKS Bileşik Endeksi, bir önceki aya göre 0,5 puan azalarak 47,9 değerine geriledi ve negatif görünümünü ilgili ayda da sürdürdü. Bu dönemde Hizmet Sektörü SAMEKS endeksi önceki aya göre 1,6 puan azalarak 46,9; Sanayi Sektörü SAMEKS endeksi ise önceki aya göre 3,4 puan artış ile 49,4 seviyesine yükseldi. Kasım ayında piyasa koşullarındaki zorluklar, parasal sıkılaştırmanın etkisiyle endekste süregelen düşüşü derinleştirirken hizmet sektöründeki daralma belirginleşmiş ve sanayi sektöründe ise görece bir toparlanma gözlemlendi.

“
 SAMEKS verilerinden hareketle hem imalat sanayinin hem de hizmetler sektörünün yönü önceden görülebilir.
 ”

SAMEKS Bileşik Endeksi

SAMEKS Sanayi ve Hizmet Endeksleri

İTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tasarım ve Hazırlık | Stratejik Araştırmalar Merkezi

itosamkurumsal

www.itosam.org.tr